

OSIGURANJE – KORISTAN ALAT KORPORATIVNE SIGURNOSTI

Mr.sc. Fikret Plevljak dipl.ing., email: fplevljak@sarajevoosiguranje.ba
„Sarajevo-Osiguranje“ d.d. Sarajevo

Sažetak: Ne postoji ni jedna aktivnost čovjeka, ni jedna poslovna djelatnost, u kojoj industrija osiguranja nema svog učešća, na direktan ili indirektan način. Kako uz ograničene i kontrolisane troškove cijene osiguranja pokriti moguće neizvjesne i nekvantificirane troškove iznenadnih štetnih događaja koji su neminovni u životu svakog poslovnog sistema? Diverzifikacijom rizika koji narušavaju sigurnost poslovnih sistema (korporacija) industrija osiguranja neizvjesne moguće i katastrofalne troškove, koji ugrožavaju i sam opstanak poslovnih sistema (korporacija), pretvara u konačan i kontrolisan trošak premije osiguranja. Osiguranje se kao koristan alat korporativne sigurnosti pojavljuje kao ekonomska, pravna i tehnička kategorija. Pored zaštite materijalnih vrijednosti osiguranje štiti i društvenu i pojedinačnu odgovornost učesnika poslovnih i korporacijskih procesa. Svojim normativnim uređenjem kroz zakonske i podzakonske akte osiguranje maksimalno smanjuje rizike korporacijskog poslovanja i prilike za opstanak, rast i razvoj korporacijskih sistema cini izglednim i sigurnim. Osiguranje je u globalnom svijetu globalni alat korporacijske sigurnosti.

Ključne riječi: Korporacija, sigurnost, osiguranje, alat

INSURANCE - A USEFUL TOOL OF CORPORATE SECURITY

Abstract: Unexpected losses and damage events are inevitable in the life of any corporation. Possible uncertainty unknown costs insurance cover with limited and controlled expenses cost of insurance premium. Insurance as a useful tool of corporate security emerging as economic, legal and technical categories. Insurance protects the material values and social and individual responsibility of the participants of business and corporate processes. Insurance legislative regulation through laws and bylaws minimizes risks of corporate business. Insurance makes a chance for the survival of the growth and development of corporate systems promising and safe. Insurance is a global tool of corporate security in a global world.

Keywords: Corporation, safety, insurance, tool

1. UVOD

Sigurnost, pa i korporativna sigurnost, je društveno-sociološka kategorija a ne samo i ne isključivo poslovna.

Proces globalizacije, tehnološke inovacije, jaka konkurencija i brze društvene promijene neke su od glavnih značajki današnjice. Izloženost korporacija raznim i brojnim ugrožavanjima i napadima karakteristika su današnjeg poslovanja. Prijetnje, vrlo opasne po svako preduzeće, mogu nanijeti ozbiljne štete, ako ne i propast same korporacije.

Standardni i općeprihvaćeni način zaštite poslovnih interesa u poslovnom svijetu je poslovna sigurnost. Rizici kojima su izložene navode korporacije da se zaštite u što je moguće većoj mjeri kako bi zaštitili svoje poslovanje, zaposlenike, imovinu i kapital, klijente i suradnike te dokumentaciju i znanje.

Sigurnost korporacije i kontrola rizika kojima je izložena temelj je uspješnog poslovanja i budućnosti svakog preduzeća. Štete i gubitke moguće je umanjiti kroz korištenje preventivnih mjera zaštite te sistema sigurnosti koji ujedno doprinose poboljšanju poslovanja i stvaranju konkurentskih prednosti preduzeća na tržištu. To je i misija korporativne sigurnosti. A djelatnost osiguranja vrlo značajan alat u njenom postizanju.

Osnovni cilj korporativne sigurnosti u preduzeću je ostvarenje sigurnosti poslovnog uspjeha, što podrazumijeva eliminaciju ili kontrolu svih rizika i ugrožavanja koji mogu utjecati na poslovne aktivnosti i ostvarenje poslovnog uspjeha, svođenje rizika i njihovih mogućih posljedica na najmanju moguću mjeru, poslovno funkcioniranje u uvjetima kriza, prevladavanje kriza i ponovno normalno poslovanje³⁶². Korporativna sigurnost u uskoj je vezi sa sistemom upravljanja rizicima u korporaciji.

Korporativna sigurnost je strateška funkcija kompanije.

2. KORPORATIVNA SIGURNOST I OSIGURANJE

Rizik povezuje korporativnu sigurnost i industriju osiguranja. Bez rizika nema osiguranja. Rizici su suština, srž i srce djelatnosti osiguranja. Bez izučavanja rizika³⁶³, opšteg naučno-teoretskog i praktičnog posebno za svaku korporaciju, nema ni ostvarivanja efikasne korporativne sigurnosti. Niti efikasnog osiguravajućeg pokrića.

Šta su rizici? Koje osobine imaju? Da li su rizici promjenljivi? Ili su možda nepromjenljivi? Koliko vrsta rizika postoji – jedna vrsta ili više njih? Da li se danas rizici mijenjaju u skladu sa ostalim promjenama koje nas okružuju. Ima li odgovora na sva ova pitanja?

Rizici (kao izvori nesigurnosti, potencijalnih opasnosti i uzroci štetnih posljedica) pratilac su razvoja čovjeka i okoline u kojoj čovjek obitava. U prirodnom okruženju stalno su prisutne opasnosti od prirodnih rizika koji mogu izazvati prirodne katastrofe (vulkani, vatra, potresi, udar groma, kišne i sniježne oluje, tornada, poplave, klimatske promjene, pad meteorita, i sl.) kao i od životinjskog i biljnog svijeta.

Razne tehnološke nezgode kojima je čovjek kao jedinka izložen rezultat su tehnoloških rizika koje proizvodi i producira čovjek sam.

Čovjek kao inteligentno biće gradio je i stvorio nove, za njega povoljnije, uvjete života i rada. Novi proizvodi i tehnologije uz pomoć kojih je čovjek postigao veliku ekonomsku, tehničku i kulturnu razinu, doveli su čovjeka u još inferiorniji položaj što se tiče sigurnosti nego na njegovim samim počecima kada je bio izložen isključivo i samo prirodnim-elementarnim rizicima.

³⁶² Vidović Ivandić, D., Karlović, L., Ostojić, A., (2011.), *Korporativna sigurnost*, Udruga hrvatskih menadžera sigurnosti – UHMS, Zagreb, str. 34.

³⁶³ "nauka o riziku" je pojam koji se u svijetu sve više koristi od strane više autora; u ovom radu korišten je kroz: Josh, Yates, PhD, (1998.), *The modern science of risk – The Changing Face of Global Risk*, University of Virginia, USA, www.regenerator.com/7.4./yates.html.

Rizik utiče na život u velikoj mjeri. On predstavlja opasnost - nesigurnost ostvarivanja postavljenih ciljeva ili očekivanih rezultata."... Osiguranje i upravljanje rizikom danas imaju takvu vrijednost, kao poduzetništvo i poslovna sposobnost u upravljanju rastom ekonomije u 18., 19. i 20. stoljeću", (Peter F. Drucker, konferencija³⁶⁴ risk menadžera, 1998.), "društvena sposobnost upravljanja slučajnošću (neočekivanim požarom, iznenadnim industrijskim havarijama, prirodnim nesrećama) uglavnom kroz osiguranje i kontrolu rizika, je vjerojatno jedna od razlika koja razlikuje razvijene zemlje od zemalja u razvoju. Nesreće i katastrofe pogađaju jednako razvijene i nerazvijene zemlje, ali društvo koje je sposobno kontrolirati i amortizirati takve događaje, sposobnije je postaviti svoje resurse, privredu i ekonomiju ka ekonomskom i društvenom napretku".

Generalno govoreći upravljanje rizicima i opasnostima, koji su posljedica tehno-naučnih promjena, danas postaje sve važnije. Krajnje domete tih promjena i inače je teško i pretpostaviti a kamoli tačno odrediti, a pogotovo u uslovima sve jačeg procesa globalizacije. Koliko i kako te promjene imaju uticaja i na korporacijsku sigurnost u svijetu i kod nas ?

Ovo pitanje je interesantno zato što se promjena osnova svjetskog (ali i nacionalnog) društva danas odvija drukčije nego ranije. Promjene kakve su danas prisutne, na osnovu ubrzanog i radikalizovanog naučno-tehničkog razvoja, vezane su za prisutne procese i uslove globalizacije. Te promjene su više nego moćne. Globalizacijom se revolucionišu društvene osnove današnje civilizacije. Proces globalizacije preobraća dosadašnje industrijsko društvo u «društvo rizika»³⁶⁵ koje nije nacionalno, već globalno po svom prostiranju, i predstavlja već sada posebnu epohu u razvoju ljudske civilizacije, dijagram 1.

Globalizacija kao svjetski proces promjena dovodi do stvaranja i novih rizika³⁶⁶. Nauka i tehnologija su središnji elementi u procesima globalizacije i u time stvorenoj teoriji modernizacije (Ulrich Beck: "Život je uvijek bio rizičan poduhvat"). Kroz primjenjenu tehnologiju nauka prouzrokuje savremene rizike, a identifikacija i posljedice takvih rizika mogu se iskazati samo naučnim istraživanjima i, konačno, nauka u vidu alternativnih proizvodnih procesa (tehnologija) treba da pronadje rješenja za ove novostvorene rizike. Objektivna ograničenja tehno-naučnog djelovanja dovode do njihovog štetnog djelovanja - «uzgrednih efekata»³⁶⁷ - rizika.

³⁶⁴ Fusek, Gordana (2000), Upravljanje rizikom u osiguranju – Vrste i elementi rizika, Svijet Osiguranja, broj 4/99 strana 33-45 i broj 1/2000., strana 31-37,

³⁶⁵ Ulrich Beck, profesor sociologije na Univerzitetu u Minhenu, profesor po pozivu na Londonskoj školi za ekonomske i političke studije (LSE), najznačajniji radovi: Društvo rizika (Risk Society: Towards a New Modernity, Sage, London, 1992.), Ekološka politika u doba rizika (Ecological Politics in an Age of Risk, 1995.), Svjetsko društvo rizika (World Risk Society, 1996.), rad profesora Becka korišten je u ovom radu u sociološkoj definiciji (konceptu) rizika kao i : www.u.arizona.edu/~cnielson/tc_ethics.doc

³⁶⁶ primjer globalnih finansijskih rizika i kriza u bankarstvu,

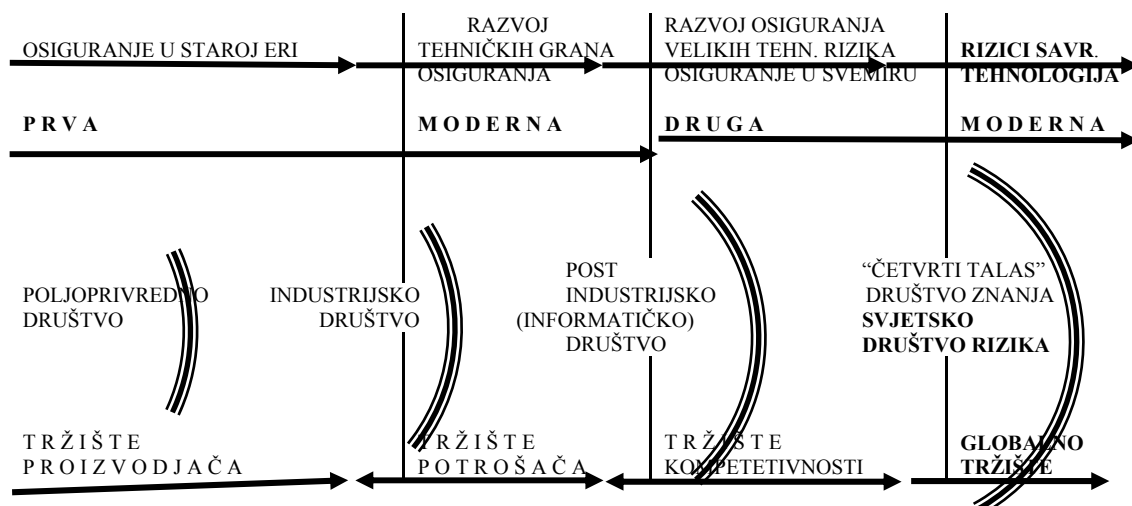
³⁶⁷ npr.: biotehnologije – genetski inženjering, kao i uvođenje ostalih novih tehnologija čije konsekvence niko ne zna, ali je u vezi s njima sigurno jedno: **one će dovesti do revolucije u slici čovjeka i društva.**

Osobine **svjetskog društva rizika** su :

- geografska , naučna, ekonomska , industrijska , politička i kulturna globalizacija,
- globalizacija savremenih tehnoloških rizika ,
- globalno zapažene ekološke krize ,
- globalne svjetske korporacije.

Tradicionalni principi konkurentnosti bilo koje djelatnosti više ne važe u društvu rizika .

Dijagram 1. – “Talasi” promjena razvoja ljudske civilizacije i koncepta razvoja rizika osiguranja

Izvor : Plevljak Fikret , Ocjena rizika osiguranja sredstava za rad na osnovu ocjene funkcije održavanja , magistarski rad , Mašinski fakultet Univerziteta u Sarajevu , Zenica , juli 2001.,

Nije više najvažnije ko će više, kvalitetnije, bolje, brže i jeftinije **proizvesti** nego ko će bolje, brže i jeftinije **odkloniti poremećaje (rizike) stohastičke prirode**. To znači življenje sa slučajnošću, življene u složenijoj i slabije kontrolisanoj stvarnosti – življenje sa rizicima. Neizvjesnost u društvu nesigurnosti pretpostavlja teškoću u opstanku, rastu i razvoju korporacija.

3. DEFINICIJE RIZIKA

Daćemo osvrt na neke definicije (koncepte) rizika koji su važni za korporativnu sigurnost i zaštitu. Dva osnovna³⁶⁸ koncepta rizika (ekonomski i pravni) od najranije su poznati. Da li se oni mogu danas, i kako, primjeniti za razmatranje današnjih savremenih rizika i potreba za korporativnom sigurnošću?

3.1. Naučna definicija (koncept) rizika

Naučna definicija rizika je:

³⁶⁸ Christoph, Rehmann-Sutter, 1998., Towards an Ethical Concept of Risk, Faculty of Natural Sciencis of the University of Basel, Switzerland , www.oeko.de/bereiche/

rizik = vjerovatnoća x posljedice

Objasnimo to primjerom – primjerom saobraćaja i putovanja različitim vrstama prevoznih sredstava – i mogućnosti dešavanja sudara (nesreće) sa smrtnim posljedicama. Dešavaju se mnogi sudari automobila svaki dan, ali samo u nekoliko slučajeva sa smrtnim³⁶⁹ posljedicama – učesnici bivaju i ubijeni u njima. Kada se sudar desi između dva voza, desetine i stotine ljudi može poginuti³⁷⁰ odjednom. Suprotno tim egzotnim činjenicama, u praksi je objektivna (naučna) istina sasvim drugačija: putovanje vozom je mnogo manji³⁷¹ rizik od putovanja automobilom jer je vjerovatnoća sudara između dva voza (ili neke druge nesreće) mnogo manja od vjerovatnoće sudara između dva automobila.

Normalno, bez obzira na nivo vjerovatnoće realizacije rizika saobraćaja, svi stalno pokušavaju smanjiti rizik putovanja – avio kompanije, željezničke kompanije, proizvođači automobila, vlade. To se može uraditi smanjivanjem vjerovatnoće sudara (nesreće) tehničkim sredstvima (ograničenja brzine, automatske kočnice, itd.), ili smanjivanjem posljedica realizacije rizika : npr. vazdušni jastuci , sigurnosni pojasevi , itd.

Posljedica realizacije rizika rizičnih tehnologija se može prikazati na više načina. Ovdje posljedice njihove realizacije prikazujemo kao broj smrtnih slučajeva zaposlenika. Iz datih primjera je vidljivo da je, suprotno očekivanjima, u fabrikama sa opasnim tehnologijama, udio smrtnih slučajeva zaposlenika manji u poredjenju sa ostalim manje opasnim tehnologijama i zanimanjima, tabela1. Razlozi leže u visokim standardima sigurnosti koji se postavljaju kao nužni u takvim fabrikama da bi one mogle uopšte funkcionirati, i koji se kao takvi stalno i održavaju.

Tabela 1. – Smrtne posljedice realizacije tehnoloških rizika

• Očekivani broj smrtnih slučajeva za 100 miliona izradjenih sati				
•				
• zanimanje	Hemijska industrija	Poljoprivreda	Ribarstvo	Gradjevinarstvo
broj smrtnih slučajeva	3,5	10,0	35,0	67,0

Izvor – UK Accidental fatality statistics , www.safety.odpm.gov.uk ,

³⁶⁹ statistika automobilskih nesreća: 1 mrtav na 5.000 učesnika sa pojasom sigurnosti ili 1/2.500 bez pojasa sigurnosti, izvor: The Concept of Risk and Hazard, www.northonline.secd.ctc.edu/

³⁷⁰ sjetimo se udesa super-brzog voza kod Bochuma u Njemačkoj 2000. godine, tragične posljedice – 199 mrtvih,

³⁷¹ u željezničkim nesrećama smrtno nastrada 1 putnik na 20 miliona prevezenih putnika; u avionskim nesrećama smrtno nastrada 1 putnik na 800.000 prevezenih putnika, izvor: The Concept of Risk and Hazard , www.northonline.secd.ctc.edu/

3.2. Ekonomska³⁷² definicija (koncept) rizika

Procjena rizika općenito je praksa preuzeta i adaptirana iz oblasti ekonomije (finansijskih ulaganja i rizika povrata uloženog kapitala). To je ekonomski koncept rizika. Ovaj koncept je dominantan u akademskim diskusijama o procjeni rizika od šezdesetih³⁷³ godina 20. vijeka. Rizici se opisuju kao **moгуći dobici** (korist, profit, sa odgovarajućom vjerovatnoćom njegovog postizanja) ili kao **moгуći gubici** (štete, sa odgovarajućom vjerovatnoćom njihovog dešavanja) sistema. Osnovni problem koji treba riješiti u ekonomskoj definiciji (konceptu) rizika je optimizacija skala vrijednosti za minimizaciju šteta ili maksimizaciju dobiti (koristi).

U ekonomskom konceptu rizika pojam rizika može se definirati i kao mjerljiva³⁷⁴ nesreća (novčano). Mogućnost kalkulacije iznosa realizacije rizika (realizacije dobiti ili štete) je najznačajniji faktor u ekonomskoj definiciji (konceptu) rizika.

Kada su štetne posljedice savremenih tehnologija postale vidljive i očite ekonomski koncept rizika pokušao se primijeniti i na procjene tehnoloških i ekoloških rizika. Takva primjena provocirala je mnogo kritika³⁷⁵, koje su se uglavnom sastojale od etičkih sumnji da se opisivanje tehnološke intervencije u fizički svijet sa fizičkim posljedicama za druge osobe i životni eko-sistem nemože reducirati ili čak eliminisati samo poznavanjem vjerovatnoće realizacije rizika ili vjerovatnoće preživljavanja ugroženih osoba³⁷⁶ ili eko-sistema. Očito, što je racionalno u razmatranju čisto ekonomskih rizika nije baš prihvatljivo u razmatranju tehnoloških rizika. U ekonomskom konceptu rizika postoji samo jedna ugrožena osoba – onaj ko donosi odluku (da li će ona proizvesti dobit ili gubitak). Kod rizičnih tehnologija i eko-rizika fizičke posljedice donešene odluke (donosioci jedan ili manji broj ljudi – menadžeri) trpi manji ili veći broj nedužnih³⁷⁷ ljudi ukoliko do realizacije rizika dodje, bez obzira na nivo vjerovatnoće njihove realizacije.

3.3. Pravna definicija (koncept) rizika

Alternativni koncept rizika ekonomskom konceptu rizika je pravni koncept (definicija) rizika . Pravna definicija rizika potiče iz pravnih teorija o odgovornosti. U pravnom konceptu rizika postoje dvije glavne personalne pozicije – oštećeni i odgovorni . Ovaj koncept opisuje međusobnu vezu između posljedice (kauzaliteta) i odgovornosti. Koliko god je pravna definicija rizika izvan akademskih rasprava o procjeni rizika toliko je bitna za etički pogled na rizike, pa i na rizične tehnologije i tehničko-ekološke rizike. U ovom kontekstu mora se razlikovati slučaj kao posljedica štete i neki drugi slučaj koji to nije. Nije odgovorna (kriva)

³⁷² Christoph, Rehmann-Sutter, 1998., Towards an Ethical Concept of Risk, Faculty of Natural Sciences of the University of Basel, Switzerland, www.oeko.de/bereiche/....

³⁷³ Chauncey Starr, 1969., Social Benefits Versus Technological Risk, Science, No 156, page 1237.,

³⁷⁴ Frank H. Knight, 1921., Risk – Uncertainty and Profit , www.econlib.org ,

³⁷⁵ Jedna od najznačajnijih je formulisana od strane Kristin Shrader-Frechette, 1991., Risk and Rationality , www.ucpress.edu/books/pages

³⁷⁶ Realna je činjenica da 99 % ljudi na Planeti neće umrijeti danas i to je vjerovatnoća od 0,99; i pored toga pitanje je krajnje opravdano: šta je sa onih preostalih 1%, vjerovatnoća 0,01 (oko 65 miliona ljudi), www.northonline.secd.etc.edu/

³⁷⁷ Bopal, Černobil, Piper Alfa, Space Shutl, ozonske rupe, El Njino, itd., www.vedomsbooks.com

za nesreću osoba koja nije kauzalno odgovorna za posljedice. Npr., ako pismo-bomba bude uručeno od poštara ono može nanijeti štetu primaocu ali poštar nije kriv niti odgovoran za to. Suprotno tome, zaposlenik koji zaboravi zaključati vrata, kroz koja poslije lopovi udju i pokradu radnju, je svakako kriv za propust koji je učinio.

3.4. Popularna definicija rizika

Postoji mnogo razlike između onoga što nauka definiše kao rizik i onoga što javno mjenje osjeća da je rizik. Kroz svakodnevno izvještavanje medija masovnog komuniciranja o nesrećnim slučajevima i nastradalim u njima, kao i njihovim neposrednim uzrocima, formira se osjećaj o rizicima u javnom mjenju. Osjećanje javnog mjenja («popularno» osjećanje) je zbog toga da je rizik :

$$\text{rizik} = \frac{\text{opasnost (strah, zabrinutost)}}{\text{profit (potreba) x znanje}}$$

Pokušajmo to opet objasniti primjerom. Ukoliko dodje do avionske nesreće samo nekoliko ljudi neće avionom krenuti na već planirani odmor slijedećeg dana. Ako dodje do eksplozije auto cisterne sa naftom ili gasom sa stotinama mrtvih niko neće prestati uzimati gorivo slijedećeg dana. Ali ako neka veoma opasna industrijska hemijska supstanca (npr. Chlorin³⁷⁸) iscure iz voza prilikom transporta i izazove nesreću u kojoj nastrada mnogo ljudi – mnogi ljudi (javno mjenje) će tražiti da se zatvore sve hemijske fabrike za chlorin. Iako je rizik transporta chlorina manji od rizika transporta nafte ili gasa, i manji od rizika putovanja avionom, zbog manje vjerovatnoće dešavanja akcidenta, osjećaj javnosti je da je transport chlorina mnogo opasniji od ostalih rizika. I zato su reakcije takve.

3.5. Osiguravajuća definicija (koncept) rizika - rizici poslovanja korporacija koji se mogu osigurati

Da bi neki rizik poslovanja korporacije mogao da bude predmet osiguranja moraju biti zadovoljeni slijedeći uslovi :

- postojanje rizika poslovanja korporacije kao stanja ugroženosti sigurnosti korporacije,
- mogućnost nastanka štetnog događaja po korporaciju kao posljedice ostvarenja rizika,
- mogućnost nastanka štete kao posljedice nastalog štetnog događaja,
- slučajnost ostvarenja rizika a time i nastanka štetnog događaja i štete posmatrajući te događaje kao pojedinačne i međusobno izolovane,

³⁷⁸ prema Greenpeace International report «Chlorine Kills», 1994., ukupno je 227 ljudi poginulo od rizika chlorina u njegovoj proizvodnji, transportu, industrijskoj i opštoj upotrebi, i to je ukupno za posljednjih stotinu godina svugdje u svijetu. Ako ovo poredimo sa proizvodnjom i upotrebom nafte i njenih proizvoda – u samo dvije nesreće nastradalo je puno više ljudi – nesreća na naftnoj platformi Piper Alfa u Sjevernom moru – 150 mrtvih radnika, i, eksplozija auto cisterne sa propilenom u Španiji sa 216 mrtvih turista u obližnjem kampu, www.ping.be/,

16.-17. Decembar/December 2016.

- procjenjivost rizičnog događaja (osiguranje pokriva samo one rizike kod kojih se unaprijed može procijeniti kolika šteta može nastati ostvarenjem takvih rizika).

Rizik u smislu osiguranja predstavlja budući, neizvjesni događaj, nastao nezavisno od isključive volje osiguranika zbog kojeg može nastati štetni događaj (šteta) koja može izazvati štetne ekonomske posljedice po sredstava za rad i proizvodni sistem korporacije, slika 3.:

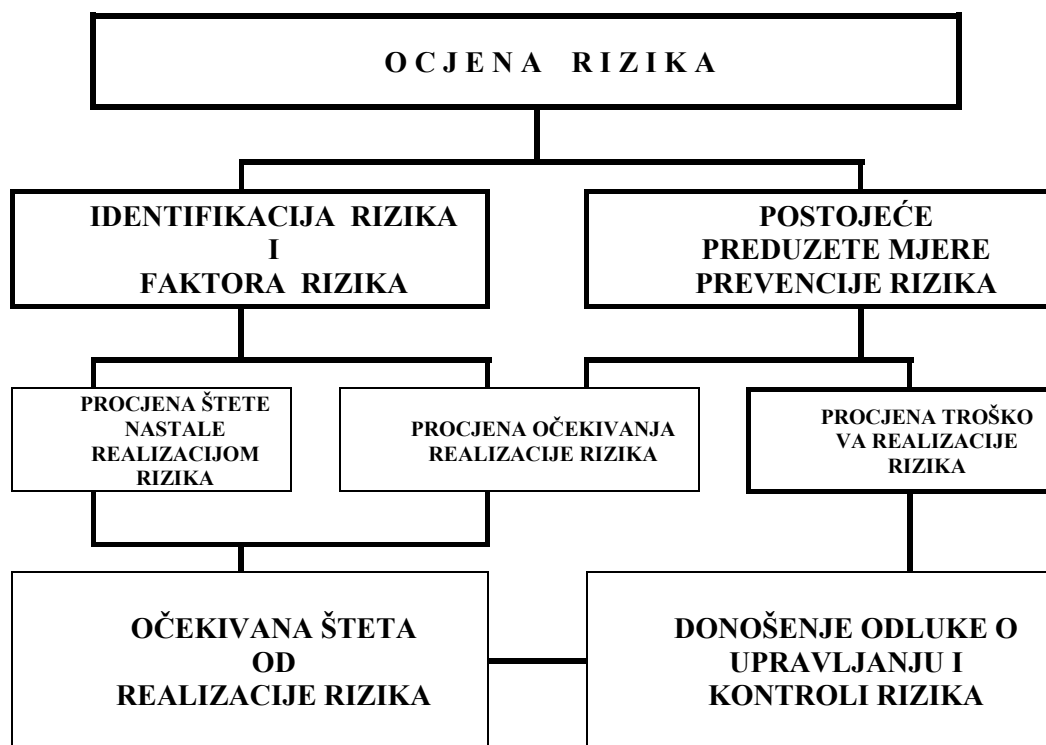
Slika 1. – Objašnjenje pojma “budućeg neizvjesnog događaja” (rizika osiguranja)

*Izvor : Andrijašević, Sanja, Petranović, Vladimir, (1999.) ,
Ekonomika osiguranja, Alfa, Zagreb,*

Pod rizikom se podrazumijeva, kaže prof. Tasić³⁷⁹ "nastupanje jednog ekonomski štetnog događaja". To je osnovna i ujedno najšira definicija rizika osiguranje. To je ujedno formula po kojoj je industrija osiguranja jedan od najznačajnijih alata korporativne sigurnosti. Rizik je jedan od osnovnih i bitnih elemenata ugovornog odnosa osiguranja i bez rizika, odnosno bez sporazuma u pogledu rizika - bez njegovog određivanja i ocjenjivanja – nije moguće osigurati bilo koju korporaciju. Prema nekim shvatanjima "sam rizik je predmet pravnog odnosa koji nazivamo osiguranjem"³⁸⁰. U najopštijem osigurateljno-tehničkom značenju izraz "rizik" predstavlja opasnost ili skup mogućih opasnosti u kvalitativnom i kvantitativnom pogledu, koja prijeti imovini ili osobama korporacije koja se osigurava. Premda se mnoge stvari u životu dešavaju izvan kontrole i razumijevanja pojedinaca i organizacija, mnogo toga može biti učinjeno u kontroli rizika kao osnovnom uslovu korporativne sigurnosti. Dobrobiti upravljanja rizikom na racionalan i planiran način značajni su, kako sami po sebi, tako i svakoj korporaciji posebno, jer je uticaj rizika na korporativnu sigurnost raširen i dubok. Jedan od koraka upravljanja rizicima je ocjena rizika koja se izvodi po algoritmu datom i na slici 2.

³⁷⁹ Tasić, Antonije, (1975.), Osnovi Osiguranja, Beograd,

³⁸⁰ Šulejić, Predrag, (1989.), Pravo Osiguranja, Naučna knjiga, Beograd ,

Slika 2. – Algoritam ocjene rizika osiguranja

(Izvor : *Exposure – Property & Engineering*, No 4, strana 25, Septembar, 2000., GE Francona Re)

4. DRUŠTVENA ODGOVORNOST I KORPORATIVNA SIGURNOST

Sociološka misao sa stanovišta upravljanja problemima rizika i opasnosti postala je naročito aktuelna sa opsežnim sociološkim, teorijskim raspravama vođenim tokom '80-tih i '90-tih godina 20. vijeka, krajem prve i početkom druge Moderne, u vezi sa pitanjem moderniteta i postmoderniteta³⁸¹, dijagr. 1. Uspostavljena teorija o društvu rizika (Ulrich Beck, 1992.) konkretno pitanje razaranja prirode prevodi u opšte pitanje: **kako se moderno društvo ophodi sa samoproizvedenim rizicima** (nesigurnostima)? Teorija razlikuje rizike koji se, u načelu, mogu kontrolisati, i isto takvih opasnosti koje se ne mogu kontrolisati. Rizične industrije i tehnologije su danas često takve da ne samo da nisu osigurane nego čak sasvim izmiću danas poznatoj mogućnosti osiguravajuće zaštite. To važi za nuklearnu energiju³⁸², za gen-tehnologiju i za nove biotehnologije. Ono što je za svakog vlasnika i vozača motornog vozila samo po sebi razumljivo – da svoje vozilo koristi samo kad ima osiguranje³⁸³ - očito je,

³⁸¹ prva i druga moderna, pod modernitetom u ovom smislu podrazumjeva se u suštini refleksija o posljedicama modernizovanja,

³⁸² u svim proizvodima osiguranja kojima se osiguravaju i rizici eksplozije, piše: "... izuzev eksplozije nuklearne energije",

³⁸³ tkz. osiguranje automobilske odgovornosti (AO) kao jednu od četiri obavezne vrste osiguranja po zakonu o osiguranju u FBiH,

s obzirom na nevolju i opasnosti u visokorazvijenom industrijalizmu (druga Moderna), nemoguće za čitave grane moderne industrije i za tehnologije budućnosti koje su danas u razvoju. Postoje veoma vjerodostojni «tehnološki pesimisti» koji se opiru tehničkim stručnjacima i zastupnicima teza o potpunoj bezopasnosti savremenih proizvodnji i tehnologija (tkz. «nulti rizik»). Jedni od njih su i stručnjaci za osiguranje i osiguravajuća društva, kojima vlastita poslovna praksa poznavanja rizika i njihove realizacije sa pratećim štetnim posljedicama zabranjuje da ulaze u posao s tobožnjim tehničkim «nultim rizikom» (zar nije najbolji primjer broda «Titanik» - «nepotopivog» broda svoga vremena) .

Savremeni rizici (nesigurnosti) ne opadaju nego rastu uporedo s više znanja i više istraživanja. Činjenica je da modernizovanje znanja proizvodi više rizika i nesigurnosti. Potreba za korporativnom sigurnošću time je uslov sigurnog poslovanja korporacije. Isto je i sa procjenom i osiguravanjem rizika u korporaciji. Valja razumjeti posebno i pojedinačno³⁸⁴ rizike svake pojedine korporacije, individualno za svaku korporaciju, i kako da se oni što bolje i što jeftinije osiguraju.

5. ZAKLJUČAK

Kako se sva ova razmišljanja mogu primjeniti na razmatranje i analizu ekonomsko-pravno-poslovno-tehnološko-tehničkih rizika u poslovnoj praksi svake korporacije i njihovoj primjeni u obezbjeđenju korporativne sigurnosti? Putevi od opšte teorijskih razmatranja, kao osnove bilo koje teorije o riziku, do praktične primjene za sigurnost određene korporacije su dati u proizvodima i procedurama industrije osiguranja.

Zato korporativnu sigurnost primjenom osiguranja postizemo kao rezultat ukupnosti mjera i aktivnosti kojima se osiguravajuće štite osobe, objekti, prostori, imovina, kao i poslovni podaci i informacije, od prepoznatih rizika, koji su posebni i različiti za svaku konkretnu korporaciju, slučajno izazvanih incidentnih situacija prouzročenih zbog nemara, nehata, nepažnje ili planiranih protuzakonitih radnji skupina ili pojedinaca, ili nastanka štete zbog djelovanja više sile – prirodnih katastrofa.

Svjetski procesi širokih razmjera poznati pod nazivom globalizacija šire se brzo u svim segmentima i područjima kako ljudskog života tako i poslovnih procesa. Uz mnoštvo pozitivnih, globalizacija sa sobom nosi i brojne negativne karakteristike koje se prvenstveno ogledaju na sigurnost poslovanja današnjih preduzeća - korporacija. Korporativna sigurnost je zato danas nezaobilazan poslovni proces ukoliko se želi obezbjeđiti opstanak, rast i razvoj korporacije. Korporativna sigurnost savremenih korporacija nezamisliva je bez kompleksnog modela osiguravajućeg pokrića koji je poseban i individualan za svaku korporaciju.

³⁸⁴ Poslovne aktivnosti su uvijek ujedno i poslovne aktivnosti rizika, čak „hodanje po žici“, stanje (dijelom otvorenog, dijelom prikrivenog) trajnog ugrožavanja opstanka poslovnog sistema. Poslovne aktivnosti brzo mogu da postanu aktivnosti sloma zbog rizika koje u sebi nose.